

зазначеного обмеження на справи, що були відкриті та розглянуті по суті за правилами звичайного позовного провадження до набуття чинності нової редакції ЦПК, може призводити до порушення принципу правової визначеності й, відповідно, п. 1 ст. 6 ЄКПЛ. Так, ЄСПЛ виходить з того, що застосування зворотного в часі цивільного процесуального законодавства порушуватиме вищезазначений принцип і буде несумісним з нормами закону, якщо він позбавляє особу доступу до засобів правового захисту, які мали б бути ефективними згідно положень п. 1 статті 35 ЄКПЛ (*Melnyk v. Ukraine*, no. 23436/03, § 30).

Виходячи з наведеного, спрощене позовне провадження є одним з порядків розгляду деяких справ позовного провадження, що має певні особливості порівняно з загальним позовним провадженням, пов'язані виключення з цивільної процесуальної форми окремих судових процедур та процесуальних дій. Його запровадження, за загальним правилом, не призводить до порушення п. 1 ст. 6 ЄКПЛ.

Одержано 10.04.2018

УДК 340.94

Максим Володимирович Селіванов,

*доцент кафедри цивільно-правових дисциплін юридичного факультету
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна,
адвокат, директор Legaltech company «Дом юриста»,
кандидат юридичних наук, доцент*

ПІДСТАВИ ПОНОВЛЕННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ СТРОКІВ

Постановка проблеми. На сьогодні Цивільний процесуальний кодекс та Господарський процесуальний кодекс надають суду значні дискреційні повноваження щодо поновлення процесуальних строків, зокрема строків на оскарження судових рішень у зв'язку з поважністю причин пропуску такого строку.

На практиці маємо ситуацію коли суди задовольняють заяви про поновлення строку на апеляційне чи касаційне оскарження без особливого вмотивування. Логіка роздумів судді в цих випадках зрозуміла – ухвала про відмову в поновленні пропущеного строку перешкоджає подальшому розгляду справи та може бути оскаржена окремо від судового рішення.

Можна безкінечно говорити про незалежність судді у прийнятті судового рішення, але суддя є людиною та не хоче створювати собі негаразди у вигляді скасованого рішення. Саме тому для суді-людини простіше поновлювати процесуальні строки з універсальним обґрунтуванням «з метою фактичної реалізації сторонами права апеляційного та касаційного оскарження та запобігання порушень ст. 6 Конвенції».

Суть проблеми. Проблема поновлення процесуальних строків полягає у пошуку рішення в зіткненні двох процесуальних принципів – «право на доступ до суду» з одного боку та «принцип юридичної визначеності» з іншого.

В результаті рішення поставленої проблеми мають сформуватися підходи та критерії відшукування справедливого балансу інтересів при поновленні або при відмові у поновленні процесуальних строків.

Доводи та міркування до вирішення проблеми. Щодо доступу до суду, прецедентна практика Європейського суду з прав людини щодо застосування ст. 6 Конвенції про захист

прав людини і основоположних свобод визнає, що доступ до суду не є абсолютним і національним законодавством може обмежуватись, зокрема для **дотримання правил судової процедури** і це не є порушенням права на справедливий суд (рішення у справі «Станков проти Болгарії» від 12 липня 2007 року).

Тобто встановлення та дотримання правил судової процедури, до якої відносяться строки вчинення процесуальних дій, не можуть вважатися порушеннями чи то перепонами у праві на справедливий суд.

З цього приводу доречно процитувати п. 41 рішення від 03.04.2008 року «Пономарьов проти України». ЄСПЛ вказав, що: «правова система багатьох країн-членів передбачає можливість продовження строків, якщо для цього є обґрунтовані підстави. Разом з тим, якщо строк на ординарне апеляційне оскарження поновлений зі впливом значного періоду часу та за підстав, які не видаються переконливими, таке рішення може порушити принцип юридичної визначеності, так як і перегляд в порядку нагляду. Суд визнає, що вирішення питання щодо поновлення строку на оскарження перебуває в межах дискреційних повноважень національних судів, однак такі повноваження не є необмеженими. Від судів вимагається вказувати підстави. Однією із таких підстав може бути, наприклад, неповідомлення сторін органами влади про прийняті рішення у їхній справі. Проте навіть тоді **можливість поновлення не буде необмеженою, оскільки сторони в розумні інтервали часу мають вживати заходів, щоб дізнатись про стан відомого їм судового провадження**. У кожній справі національні суди мають перевіряти, чи підстави для поновлення строків для оскарження виправдовують втручання у принцип *res judicata* (принцип юридичної визначеності), особливо як у цій справі, коли національне законодавство не обмежує дискреційні повноваження судів ні у часі, ні в підставах для поновлення строків». (Аналогічні міркування див. *mutatis mutandis*, п. 27 рішення Європейського суду з прав людини від 26.04.2007 р. у справі «Олександр Шевченко проти України» та «Трух проти України» (ухвала) від 14.10.2003 р.).

Практика національних судів з цього питання найчастіше зводиться до перевірки дотримання (недотримання) судом строків надсилання рішення та поновленні процесуальних строків при встановленні несвоєчасного направлення копій судового рішення стороні.

На мою думку, зазначена практика є хибною.

Процесуальні права здійснюються відповідно до принципів змагальності (ст. 13 ГПК України, ст. 12 ЦПК України) та диспозитивності (ст. 14 ГПК України, ст. 13 ЦПК України).

Змагальність виявляється в тому, що:

- дії суду залежать від вимог позивача та заперечень відповідача;
- суд вирішує справу в межах заявлених вимог та на підстав наданих йому доказів;
- особи, які беруть участь у справі, займають активне становище щодо інших учасників процесу та суду;
- сторони самостійно визначають, які саме докази подавати суду, а які притримати;
- особи, які беруть участь у справі, можуть брати участь у справі особисто або через представників;
- кожна особа зобов'язана доказати факти, на які вона покликається;
- у разі невиконання процесуальних обов'язків або **нездійснення процесуальних прав для особи настають небажані для неї правові наслідки**.

Диспозитивність (від лат. *Dispono* – розпоряджаюся) – це надання особам, які беруть участь у справі, можливості вільно розпоряджатися своїми матеріальними та процесуальними правами на власний розсуд. Зміст принципу диспозитивності перш за все

розкривається через положення «хто хоче здійснити свої права, повинен сам потурбуватися про це».

В цьому контексті на перше місце мають виходити дії сторони – особи, яка має намір вчинити певні процесуальні дії. І суд, і інша сторона, і суспільство в цілому очікують, що поінформована особа піклується про свої права і вчиняє дії відповідно до свого волевиявлення. Поняття «законні очікування» (*legitimate expectations*) слід розглядати як елементи верховенства права та «юридичної визначеності» (*legal certainty*). Практика Суду ЄС і ЄСПЛ розглядає законні очікування як елемент правової визначеності в умовах відсутності єдиної теорії легітимних (законних) очікувань, придатних для всіх національних правопорядків.

Зацікавлена особа має вчиняти активні дії з отримання копії судового рішення, а дії суду з несвоєчасного направлення (або навіть не направлення) судового рішення мають оцінюватися через призму створення перешкод у своєчасному вчиненні особою процесуальної дії.

Таким чином, при поновленні процесуальних строків, суд має пройти об'єктивний тест:

- чи вчиняла зацікавлена особа активні дії зі здійснення свого права?
- чи вчинялися ці дії в межах відповідного процесуального строку?
- чи мали місце дії (бездіяльність) суду щодо виконання приписів процесуального законодавства?
- чи наявний причинно-наслідковий зв'язок між діями зацікавленої особи, діями (бездіяльністю) суду з наслідком у вигляді пропуску процесуального строку?

При поновленні або при відмові у поновленні процесуального строку суд має дати відповідь на кожне питання об'єктивного тесту та відобразити свою відповідь у відповідній ухвалі.

Без відповідного вмотивування можливість поновлення строку буде не зрозумілою суспільству, підставі поновлення розмитими та залишаться в прямій залежності від суб'єктивної оцінки суду.

Одержано 01.04.2018

УДК 346.3;346.2:346.5

Ірина Анатоліївна Селіванова,

доцент кафедри господарського права Національного

юридичного університету імені Ярослава Мудрого,

кандидат юридичних наук, доцент;

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-6186-5652>

ПРО ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО СТАТУСУ СУБ'ЄКТІВ ДЕРЖАВНОГО ТА КОМУНАЛЬНОГО СЕКТОРІВ ЕКОНОМІКИ, АКТУАЛІЗОВАНІ УКРАЇНСЬКИМИ РЕФОРМАМИ

Україна – держава молода, тому її законодавство не є досконалим. А модернізація життя країни та широкомасштабні реформи, що проводяться останні роки, особливо актуалізували деякі проблеми законодавства.

1. *Медична реформа та проблема процедури припинення публічних юридичних осіб.* Одним із напрямків медичної реформи є запуск масштабного процесу автономізації